

Mgr Hanna Melnyk
Wydział Filologiczny
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Streszczenie pracy doktorskiej
napisanej pod kierunkiem dr hab. Lyubov Frolyak, prof. UMCS
Polska i ukraińska terminologia matematyczna: analiza terminograficzna

Przedstawiona rozprawa doktorska poświęcona jest polskiej i ukraińskiej terminologii matematycznej oraz analizie terminograficznej istniejących polsko-ukraińskich słowników terminologicznych, w szczególności słowników matematycznych, a także przedstawieniu koncepcji ukraińsko-polskiego i polsko-ukraińskiego objaśniającego słownika terminów matematycznych.

Szybki rozwój języków specjalistycznych w ciągu ostatnich dziesięcioleci przyczynił się do wzrostu zainteresowań naukowych językoznawców, zarówno ukraińskich, jak i polskich, terminologią języka specjalistycznego, a także uczynił systemy terminologiczne różnych dziedzin wiedzy przedmiotem szczególnej uwagi badaczy obu krajów. Systemy te, między innymi, stają się podstawą do tworzenia specjalistycznych słowników jednojęzycznych lub tłumaczeniowych. W związku z coraz większym rozwojem polsko-ukraińskiej współpracy gospodarczej, a także wraz z początkiem wojny rosyjsko-ukraińskiej na pełną skalę, a także intensyfikacją współpracy na innych poziomach – politycznym, oświatowym, naukowym, kulturalnym – szczególnie istotnym staje się problem aktualizacji dwujęzycznych i wielojęzycznych słowników terminologicznych dla poszczególnych dziedzin wiedzy oraz tworzenia niezbędnych prac terminograficznych dla tych gałęzi, które dotychczas nie zostały zaprezentowane w leksykografii polsko-ukraińskiej i ukraińsko-polskiej.

Celem rozprawy jest analiza terminograficzna istniejących polsko-ukraińskich / ukraińsko-polskich słowników terminologicznych, w szczególności słowników matematycznych, a także przedstawienie koncepcji ukraińsko-polskiego i polsko-ukraińskiego objaśniającego słownika terminów matematycznych, która opiera się na badaniach naukowych z zakresu historii, teorii i praktyki rozwoju terminografii polskiej i ukraińskiej oraz terminologii matematycznej.

Obiektem badań są ukraińskie i polskie terminy matematyczne oraz ukraińsko-polskie i polsko-ukraińskie słowniki terminologiczne, które zostały wydane w okresie od lat 20-tych XX wieku do dzisiaj.

Przedmiotem badań są systemy terminologiczne języka polskiego i ukraińskiego funkcjonujące w obszarze matematyki elementarnej (arytmetyki, elementarnej teorii liczb, algebry,

geometrii, trygonometrii), podstaw analizy matematycznej, kombinatoryki i matematyki stosowanej. Przedmiotem badań terminograficznych są słowniki polsko-ukraińskie i ukraińsko-polskie: dwujęzyczne słowniki objaśniające i tłumaczeniowe wydawane od lat 20-tych XX wieku do chwili obecnej, w szczególności słowniki terminów matematycznych.

W opracowaniu rozprawy zastosowano metody badań porównawczych w celu scharakteryzowania etapów kształtowania się i rozwoju ukraińskiej i polskiej terminologii matematycznej, problemów, stanu obecnego oraz perspektyw rozwoju polskiej i ukraińskiej terminografii oraz terminologii matematycznej. Opis rozwoju systemów terminologicznych w dziedzinie matematyki przedstawiono za pomocą analizy kontrastywnej.

Do opisu słowników wykorzystano analizę terminograficzną zaproponowaną przez Marka Łukasika. Analiza ta uwzględnia specyfikę rynku wydawniczego, kierunki wyznaczane przez współczesną teorię terminografii oraz badania potrzeb użytkowników. Analiza terminograficzna obejmuje także przeprowadzenie badań na trzech poziomach: makrostruktury, mediastruktury i mikrostruktury.

Teoretyczne znaczenie i nowość naukowa rozprawy polega na zarysowaniu społeczno-kulturowych czynników tworzenia się ukraińskiej i polskiej terminologii matematycznej oraz na ustaleniu specyfiki procesu kształtowania się terminologii narodowych, w szczególności na wskazaniu przyczyny dominacji zapożyczeń lub terminów tworzonych za pomocą narodowych zasobów leksykalnych.

Praktyczne znaczenie rozprawy polega na opracowanym algorytmie tworzenia tłumaczeniowego słownika objaśniającego terminów matematycznych, który może być podstawą do ułożenia pełnej wersji polsko-ukraińskiego, ukraińsko-polskiego słownika objaśniającego terminów matematycznych. Uzyskane wyniki badań mogą służyć jako materiał edukacyjny, a także będą przydatne dla tłumaczy. Usystematyzowanie wiedzy o etapach powstawania polskiej i ukraińskiej terminologii matematycznej oraz o tendencjach kształtowania się i obecnym stanie terminografii polsko-ukraińskiej i ukraińsko-polskiej może stać się źródłem do dalszych badań.

01.07.2024r.

Manna Melnyk